

Myter

Fra: *Begrebsnøglen til religion* af Lykke-Kjeldsen m.fl., systime 2016, s. 66-67

MYTER

Myte er et centralt religionsfænomenologisk begreb. Myter er ofte "tidsløse" fortællinger, der udspiller sig i en fjern fortid, urtid, eller i særlige tilfælde en fremtid, men de kan også udspille sig i "normal" historisk tid. De fortæller noget, som ligger ud over tiden "nu og her". Myter kan handle om skabelsens tid, hvor den nuværende verden og dens orden blev til, om tidernes afslutning, hvor denne orden ødelægges, om overnaturlige væsener og guder, eller blot om handlinger der har udspillet sig omkring religionens hellige personer. Myten foregår som regel på et mytisk sted. Det kan være steder, som man ikke kan placere geografisk, eller steder som er blevet hellige, fordi mytens handling udspiller sig der. Myten præsenterer et idealbillede af, hvordan livet skal være, hvilket giver mennesket et holdepunkt, som det kan organisere livet omkring.

Centrale mytebegreber

- **Kosmologi:** læren om det ordnede univers, verdens indretning.
 - **Kosmogoni:** en myte, der fortæller om, hvordan verden er blevet skabt. Der skildres ofte en ordningsproces, der går fra den uordnede tilstand, kaos, til den ordnede verden, kosmos.
- **Teologi:** læren om og studiet af guder.
 - **Teogoni:** en myte, der fortæller om gudernes tilblivelse og indbyrdes slægtskab.
- **Antropologi:** læren om mennesket.
 - **Antropogoni:** en myte, der fortæller om menneskets oprindelse.
- **Eskatologi:** læren om de sidste tider og verdens undergang. Eskatologiske myter er fortællinger, der handler om, hvordan menneskeheden og verden går under.

Myter forklarer ofte helt normale livsvilkår, som hvorfor der fx findes dag og nat, hvorfor vikingerne klippede de døde negle mm. En myte, der ikke kun konstaterer, at tingene er blevet til, men også forklarer hvorfor, kalder man for en **ætiologi**. Myter reciteres ofte i forbindelse med ritualer. Det sker fx i kultdramaet, som er et ritual, hvor mytens forbilligede handlinger skaber en forbindelse til nutiden. Herigennem fornyes verden, og den ideelle orden fra mytens tid genskabes.

I nogle myter optræder en figur, som man kalder for en trickster. Det kan være en gud, en halvgud eller et menneskelignende dyr. Det er en tvetydig figur, der snyder og narrer dem omkring sig og bryder med normale regler for god opførsel. De ting, figuren gør, kan medføre store skader eller have positive virkninger på samfundet omkring ham. Et eksempel på en trickster er Loke fra nordisk religion.

Kort om myter

- Aktører er guder, forfædre og overnaturlige væsener
- Foregår i en mytisk tid - "tiden uden for tiden" - og på et mytisk sted
- Foregår i religionens formative periode
- Ætiologi - forklarer nutiden
- Reaktualiseres ofte i forbindelse med ritualer
- Skildrer en ordningsproces med udvikling fra kaos til kosmos
- En trickster optræder ofte i myten

Øvelser til Myter

1. Læs 1. Mosebog kapitel 1-2, 4 og svar på følgende spørgsmål:
 - a. Hvilke mytiske træk kan I finde i denne tekst?
 - b. Beskriv den overordnede forandring, der udspiller sig.
 - c. Hvordan kan I se, at teksten er en kosmogoni?
 - d. Hvorfor kan teksten siges også at være en antropogoni?
2. Læs 1. Mosebog kapitel 2, 4-25 og svar på følgende spørgsmål:
 - a. Hvilke mytiske træk kan I finde i denne tekst?
 - b. Sammenlign de to beretninger og prøv at finde forskelle.
 - c. Diskuter, om teksten primært er en kosmogoni eller antropogoni.
 - d. Sammenlign de to beretninger og diskuter, hvilken beretning der har det mest positive kvindesyn.
 - e. Klassen deles i to, og kosmologien, der udtrykkes i 1. Mosebog kapitel 1-2,4 og kapitel 2,4-25, tegnes.
3. Læs 1. Mosebog kapitel 3 og svar på følgende spørgsmål:
 - a. Karakteriser tilstanden før syndefaldet. Hvordan karakteriseres forholdet til Gud?